

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Tdo/47/2014
Identifikačné číslo spisu:	8111010800
Dátum vydania rozhodnutia:	14.07.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Piovartsy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:8111010800.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí konanom dňa 14. júla 2015 v Bratislave, v senáte zloženom z predsedu JUDr. Martina Piovartsyho a sudcov JUDr. Pavla Farkaša a JUDr. Milana Karabína, v trestnej veci proti obvinenému P. O., pre pokus obzvlášť závažného zločinu vydierania podľa § 14 ods. 1 k § 189 ods. 1, ods. 3 písm. b/ Tr. zák., o dovolaní obvineného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 20. marca 2013, sp. zn. 1 To 45/2012, podaného prostredníctvom obhajcu JUDr. Alojza Naništu, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c/ Tr. por. dovolanie obvineného P. O. sa o d m i e t a.

Odôvodnenie

Rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 20. marca 2013, sp. zn. 1 To 45/2012, súd zrušil rozsudok Okresného súdu Prešov z 5. apríla 2012, sp. zn. 4 T 61/2011, v časti týkajúcej sa obvineného P. O. a krajský súd rozhodol sám tak, že obvineného uznal vinného zo spáchania obzvlášť závažného zločinu vydierania v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 k § 189 ods. 1, ods. 3 písm. b/ Tr. zák., a to na tom skutkovom základe, že

dňa 14. 12. 2009 prostredníctvom neznámej osoby, zakúpil telefónnu kartu XY, z ktorej dňa 15. 12. 2009 o 18.37 hodine zaslal SMS správu na telefón L. X., v ktorej sa tomuto vyhrážal, že sa niečo môže stať jemu a jeho trom deťom, ak nezaplatí 110.000,- Eur, kde peniaze mali byť odovzdané dňa 17. 12. 2009 o 9.00 hodine vo firme K. v obci X., okres P., ktoré peniaze mal vo firme prevziať obžalovaný P. O. a následne mal po vyzdvihnutí peňazí ísť smerom na P., kde pri preberaní peňazí bol obžalovaný P. O. zaistený príslušníkmi Policajného zboru.

Krajský súd uložil obvinenému P. O. podľa § 189 ods. 3 Tr. zák., § 38 ods. 3, § 36 písm. d/, písm. j/, písm. l/ Tr. zák., § 39 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. trest odňatia slobody vo výmere 5 (päť) rokov.

Podľa § 48 ods. 4 Tr. zák. bol obvinený na výkon uloženého trestu zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia.

Podľa § 60 ods. 1 písm. a/ Tr. zák. bol obvinenému uložený trest prepadnutia vecí a to mobilného telefónu zn. O., mobilného telefónu zn. O., SIM karty O2 číslo XY a SIM karty O2 číslo XY.

Proti rozhodnutiu krajského súdu podal obvinený P. O. prostredníctvom obhajcu dovolanie, uplatniac dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. a/, písm. c/, písm. g/ Tr. por., s odôvodnením, že vo veci rozhodoval nepríslušný súd, že bolo zásadným spôsobom porušené jeho právo na obhajobu a že rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

V bližšom odôvodnení dovolania obvinený v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. a/ Tr. por. namietal, že vo veci konal miestne nepríslušný vyšetrovateľ, prokurátor i súd, keď miestom spáchania trestného činu bola V. ako miesto, kde poškodený prijal predmetnú SMS správu, preto podľa jeho názoru mal vo veci konať Okresný súd Bratislava I. K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. uviedol, že po podaní trestného oznámenia nebola predmetná SMS správa nachádzajúca sa v mobilnom telefóne poškodeného zadokumentovaná procesným spôsobom, bolo porušené jeho právo na povinnú obhajobu podľa § 37 ods. 1 písm. c/ Tr. por., o ktorom nebol ani poučený, a namietal aj to, že novozvolenému obhajcovi nebolo doručené uznesenie o vznesení obvinenia. Za nezákonne vykonané dôkazy (§ 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por.) obvinený označil predovšetkým vykonané domové prehliadky a výpisy telefónnych hovorov, pre ktoré neboli vydané riadne príkazy zo strany súdu. Nedostatky príkazov podľa obvineného spočívali v tom, že ich vydal miestne nepríslušný súd, boli vystavené aj na obdobie pred spáchaním trestného činu, nespĺňali obsahové náležitosti a prevádzkovateľ zabezpečujúci telekomunikačnú prevádzku poskytol údaje skôr, než mu bol doručený príkaz na ich poskytnutie. Navyše domová prehliadka podľa obvineného nemala byť vzhľadom na dobrovoľné poskytnutie vecí zo strany obvineného ani vykonaná. Napokon obvinený krajskému súdu vytkol aj časť odôvodnenia, v ktorom sa podľa neho oprel o zápisnice z výsluchov obvineného v postavení podozrivej osoby zo 17. decembra 2009 a 10. februára 2010 vykonaných bez prítomnosti obhajcu, keď obvinený nebol ani poučený o povinnej obhajobe a obhajcu si zvoliť nechcel.

Z uvedených dôvodov obvinený navrhol, aby dovolací súd vyslovil porušenie zákona v neprospech obvineného, napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a prikázal krajskému súdu vec znova prerokovať a rozhodnúť.

Rovnopis dovolania obvineného bol v zmysle § 376 Tr. por. doručený na vyjadrenie prokurátorovi a poškodenému.

Prokurátor Okresnej prokuratúry Prešov vo svojom písomnom vyjadrení k dovolaniu obvineného uviedol, že napadnuté rozhodnutie je v súlade so zákonom čo do uznania viny aj uloženia trestu, a stotožnil sa s právnym názorom krajského súdu uvedeným v odôvodnení rozhodnutia. Dovolanie z uvedených dôvodov navrhol zamietnuť podľa § 392 ods. 1 Tr. por.

Poškodený sa k dovolaniu obvineného písomne nevyjadril.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) po preskúmaní veci zistil, že dovolanie proti napadnutému právoplatnému rozhodnutiu súdu druhého stupňa je prípustné (§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h/ Tr. por.), bolo podané oprávnenou osobou (§ 369 ods. 2 písm. b/ Tr. por.), v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Tr. por.) a na zákonom určenom mieste (§ 370 ods. 3 Tr. por.). Dovolanie súčasne spĺňa podmienky uvedené v § 372 ods. 1 a § 373 ods. 1 a ods. 2 Tr. por., ako aj obsahové náležitosti uvedené v § 374 Tr. por. a nie je daný dôvod na postup súdu podľa § 382 písm. a/, písm. b/, písm. d/, písm. e/ ani písm. f/ Tr. por.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí však dospel k záveru, že dovolanie podané obvineným P. O. nie je dôvodné.

Podľa § 371 ods. 4 (prvá veta) Tr. por., dôvody podľa odseku 1 písm. a/ až g/ nemožno použiť, ak táto okolnosť bola tomu, kto podáva dovolanie, známa už v pôvodnom konaní a nenamietal ju najneskôr v

konaní pred odvolacím súdom; to neplatí, ak dovolanie podáva minister spravodlivosti.

Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok predstavuje výrazný zásah do inštitútu právoplatnosti, ktorá v pozícii základnej vlastnosti súdneho rozhodnutia predstavuje jeho nezmeniteľnosť a záväznosť ako prejavy stability právnych vzťahov a právnej istoty v právnom štáte. Z uvedeného dôvodu je dovolanie určené k náprave výlučne zákonom taxatívne stanovených procesných a hmotnoprávnych väd, ktoré by svojím charakterom mohli mať výrazný vplyv na konanie a jeho procesný výsledok, a ktoré je preto potrebné odstrániť. Dovolací súd je pri náprave uvedených väd v zásade až poslednou inštanciou, čo znamená, že preskúmava nedostatky, ktoré boli preskúmané už odvolacím súdom a neboli ním napravené, prípadne ním boli spôsobené. Tomu zodpovedá aj obmedzenie možnosti podať dovolanie v prípade, keď neboli využité riadne opravné prostriedky (§ 371 ods. 1 (veta prvá) Tr. por. a contrario, pokiaľ nejde o zákonné výnimky uvedené v tomto ustanovení) a povinnosť namietat' niektoré dovolacie dôvody najneskôr v odvolacom konaní (citované ustanovenie § 371 ods. 4 Tr. por.).

Cieľom ustanovenia § 371 ods. 4 Tr. por. je predísť tomu, aby konanie pred dovolacím súdom slúžilo ako možnosť namietat' nové a nové nedostatky, ktoré mohli byť zhojené už v konaní pred súdom nižšieho stupňa. Zákonodarcu v tejto súvislosti totiž predpokladal, že pokiaľ bola namietaná vada dovolateľovi známa už v pôvodnom konaní, a tento sa ju nesnažil odstrániť pri prvej mozgnej príležitosti, nejde o vadu tak závažnú, aby ju bolo potrebné preskúmať v dovolacom konaní, a v podstate by mohlo ísť len o špekuláciu dovolateľa smerujúcu k predĺženiu celého konania.

V prejednávanej veci z obsahu spisového (vyšetrovacieho i súdneho) materiálu vyplýva, že v priebehu trestného konania (t.j. v prípravnom konaní, v konaní pred súdom prvého ani druhého stupňa) nebola vznesená ani jedna z dovolacích námietok uvádzaných obvineným P. O.. S výnimkou podaného dovolania nebola žiadnym spôsobom napadnutá príslušnosť súdu, porušenie práva na obhajobu (zadokumentovanie SMS správy, porušenie práva na povinnú obhajobu vrátane absentujúceho poučenia o ňom, nedoručené uznesenie o vznesení obvinenia) či zákonnosť vykonaných dôkazov (nezákonne vydané príkazy na domové prehliadky a na poskytnutie výpisov z telefónnych hovorov, a vykonanie domovej prehliadky v rozpore so zákonom), hoci tieto okolnosti museli byť obvinenému známe už v pôvodnom konaní, dokonca už v štádiu prípravného konania. Z toho dôvodu obvinený dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. a/, písm. c/, písm. g/ Tr. por. takto obsahovo vymedzené nemohol v zmysle § 371 ods. 4 Tr. por. v dovolacom konaní použiť. Na tom nič nemení dokonca ani skutočnosť, že v základnom konaní mal obvinený iného obhajcu než v dovolacom konaní.

Pokiaľ však ide o námietku obvineného o tom, že odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia oprel o zápisnice z výsluchov podozrivého (zápisnice zo 17. decembra 2009 a 10. februára 2010), hoci tieto výsluchy boli vykonané bez prítomnosti obhajcu pri povinnej obhajobe, dovolací súd konštatuje, že táto (označená v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por.) nemôže byť viazaná na splnenie podmienok uvedených v § 371 ods. 4 Tr. por. K namietanému postupu totiž došlo až v konaní (resp. rozhodnutí) odvolacieho súdu, ktorého nezákonnosť je napadnuteľná až po skončení trestného stíhania a vydaní rozhodnutia, ktorým sa trestné stíhanie právoplatne skončilo. Trvanie na splnení požiadavky ustanovenia § 371 ods. 4 Tr. por. by v takomto prípade znamenalo reálne odňatie možnosti obvineného uplatniť svoje práva v dovolacom konaní (bez toho, aby obvinený mal možnosť to ovplyvniť) a následne aj porušenie jeho ústavného práva na prístup k súdu a na súdnu ochranu (čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky). Dovolací súd preto pristúpil k preskúmaniu tejto námietky.

Podľa § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por. dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

V prejednávanej veci dovolateľ namietal, že odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí opieral o zápisnice z výsluchov zo 17. decembra 2009 a 10. februára 2010, ktoré mali byť nezákonnými dôkazmi. Ako dôvod uviedol, že v tom čase bol vypočutý v postavení osoby podozrivej zo spáchania trestného činu, pričom výsluch bol vykonaný bez prítomnosti obhajcu za účelom zabezpečiť, pod psychickým a fyzickým nátlakom, jeho priznanie. Poukázal aj na skutočnosť, že nemal obhajcu ani zvoleného ani ustanoveného.

Napriek tomu sa odvolací súd o tieto dôkazy oprel, prihliadol na ne a vyhodnotil ich.

Dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por. sa vzťahuje k najdôležitejšej fáze trestného konania - k dokazovaniu, ktoré prebieha v štyroch etapách. Prvou je vyhľadávanie dôkazov, druhou ich zabezpečenie, treťou ich vykonávanie a poslednou etapou je hodnotenia dôkazov. Za dôkaz pritom môže slúžiť všetko, čo môže prispieť k náležitému objasneniu veci a čo sa získalo z dôkazných prostriedkov podľa Trestného poriadku alebo podľa osobitného zákona (§ 119 ods. 2 (veta prvá) Tr. por.). Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por. sa vzťahuje predovšetkým k tretej etape dokazovania, t. j. k vykonávaniu dôkazov súdom. Je však treba podotknúť, že zahŕňa aj predchádzajúce dve štádiá dokazovania (vyhľadávanie a zabezpečovanie), lebo dôkazy zadovážené v rozpore so zákonom, eventuálne získané nezákonným donútením alebo hrozbou (§ 119 ods. 4 Tr. por.), nie sú v trestnom konaní použiteľné a hodnotiteľné. Rovnako je podstatnou chybou konania, ak súd opiera svoje skutkové zistenia a právne závery o dôkazy, ktoré na hlavnom pojednávaní neboli vykonané alebo už v prípravnom konaní neboli vykonané zákonom predpísaným spôsobom a ich procesné nedostatky pred súdom neboli sanované (ZSP 54/2001). Aby bol uvedený dovolací dôvod skutočne obsahovo naplnený, musí sa súdne rozhodnutie o takýchto nezákonných dôkazoch aj reálne opierať.

Pokiaľ ide o namietané zápisnice o výsluchu dovolateľa zo 17. decembra 2009 a 10. februára 2010, z vyšetrovacieho spisu (1. časť) vyplýva, že dovolateľ tu bol vypočúvaný v postavení podozrivej osoby, bol poučený o právach a povinnostiach podľa § 34, § 121 a nasl. Tr. por. vrátane práva zvoliť si obhajcu. Túto možnosť dovolateľ nevyužil, resp. pri výsluchu zo dňa 10. februára 2010 prehlásil, že v prípade, ak bude v danej veci obvinený a pôjde o prípad nutnej obhajoby, žiada o ustanovenie obhajcu. Tento mu bol následne súdom po vznesení obvinenia ustanovený (opatrenie Okresného súdu Prešov z 11. februára 2010). Pri oboch výsluchoch dovolateľ svojim podpisom potvrdil, že na neho nebol vyvíjaný žiaden psychický ani fyzický nátlak a že vypovedal dobrovoľne. Pokiaľ ide o námietku dovolateľa, že uvedené výsluchy boli vykonané v neprítomnosti obhajcu, túto nemožno považovať za opodstatnenú, pretože v tomto štádiu trestného konania neexistoval zákonný dôvod na povinnú obhajobu. Okrem iného, v zmysle ustanovenia § 37 ods. 1 Tr. por., totiž povinná obhajoba vzniká až momentom vznesenia obvinenia, teda vtedy, keď sa osoba podozrivá dostane do pozície osoby obvinenej z trestného činu. Zmenou postavenia sa totiž podstatne mení postavenie tejto osoby predovšetkým čo do jej práv a povinností, rovnako ako možností orgánov činných v trestnom konaní a súdu zasahovať do jej práv v súvislosti s týmto trestným konaním. Zákonodarca teda jasne vyjadril vôľu chrániť práva osôb obvinených z trestného činu povinnou obhajobou tak, aby sa mohli kvalifikovane brániť.

Na druhej strane treba uviesť, že súčasná právna úprava neumožňuje prečítať zápisnicu o výpovedi zadržaného podozrivého na hlavnom pojednávaní, teda vykonať ho ako dôkaz, aj keď bol výsluch vykonaný zákonným spôsobom. Tento záver, ktorý je založený predovšetkým na výklade ustanovenia § 258 ods. 4 Tr. por. (pôvodne § 207 ods. 2 zákona č. 141/1961 Zb.) a contrario, bol ustálený aj rozhodovacou praxou najvyššieho súdu. Výsluch podozrivého, ktorý bol podľa § 85 Tr. por. zadržaný, teda nie je možné využiť pred súdom ako dôkaz. Takýto výsluch, vykonaný pred vznesením obvinenia, by mal mať len vstupnú informačnú povahu a jeho obsah by mal slúžiť len na zdôvodnenie zadržania, začatie trestného stíhania a vznesenia obvinenia, prípadne na odôvodnenie väzby.

V prejednávanej veci teda súd prvého stupňa postupoval správne, keď na hlavnom pojednávaní dňa 30. januára 2012 zamietol návrh na čítanie výpovedí z výsluchov P. O. v procesnom postavení podozrivého. Uvedené výpovede nemohli byť v konaní ako dôkaz vykonané a už vôbec na nich nemohlo byť založené súdne rozhodnutie. V tejto súvislosti preto dovolateľovi treba dať za pravdu, pokiaľ ide o tvrdenie, že odvolací súd sa nesprávne v odôvodnení svojho rozhodnutia (strana 6 a 7) opiera o sporné zápisnice, treba však zároveň dodať, že na nich nezaložil svoje rozhodnutie o vine a treste obvineného P. O..

Vo vzťahu k obvinenému P. O. odvolací súd vychádzal z dôkazov vykonaných na hlavnom pojednávaní, keď sa plne stotožnil so skutkovým stavom tak, ako ho súd prvého stupňa ustálil, a zdôraznil okrem výpovede samotného obvineného aj význam svedeckých výpovedí E. U., U. P. a P. X., zápisníc o domových prehliadkach a výpisov z telefónnych hovorov, a na ich základe urobil záver o vine a treste

obvineného O.. Poukazom na sporné zápisnice odvolací súd v podstate odôvodňoval len správnosť oslobodzujúceho výroku (obsiahnutého v rozsudku okresného súdu) vo vzťahu k obžalovanému P. U., keď potreboval zdôrazniť nízku vierohodnosť výpovedí P. O., ktoré boli v tomto konaní jediným dôkazom proti P. U..

Vzhľadom na uvedené dovolací súd uzatvára, že odvolací súd nepostupoval správne, ak v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na sporné zápisnice, ktoré nie sú spôsobilé byť dôkazom v konaní pred súdom. Na druhej strane takéto pochybenie nemá reálny dopad na práva obvineného P. O. ani na existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por., ktorý môže byť naplnený jedine v prípade, ak by sa súd o nezákonné dôkazy reálne oprel a vyvodil z nich vinu, ktorú by nedosvedčovali iné dôkazy, čo plne zodpovedá aj výkladu článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Európskym súdom pre ľudské práva v kontexte používania nezákonných dôkazov (m.m. rozsudok z 12. júla 1988 vo veci Schenk v. Švajčiarsko, rozsudok z 1. marca 2007 vo veci Héglass v. Česká republika, a iné).

Z uvedeného je zrejmé, že v rozsahu námietok obvineného P. O. nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por., a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 382 písm. c/ Tr. por. jeho dovolanie na neverejnom zasadnutí ako nedôvodné odmietol.

Neušlo pozornosti dovolacieho súdu ani podanie obvineného datované 29. mája 2015 (doručené dovolaciemu súdu dňa 2. júna 2015) s označením „Urgencia dovolania sp. zn. Tdo 14/135/2014“, ktoré obsahuje nepravdivé tvrdenia. K späťvzatiu dovolania tak, ako tvrdí obvinený v predmetnom podaní, totiž v prejednávanej veci zo strany obhajcu obvineného nedošlo. Dovolací súd tiež poukazuje na skutočnosť, že rozhodnutie predložené obvineným v prílohe uvedeného podania (s výrokom obsahujúcim „prijatie“ dovolania), ktoré má byť údajne rozhodnutím dovolacieho súdu v tejto veci, nikdy nebolo vydané, a to ani zákonným senátom v prejednávanej veci, ani iným senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.